

เมนูที่ 18 การเพาะเลี้ยงกบทรงจระ

งานศึกษาและพัฒนาด้านประมง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑. ชื่อเมนูหลัก การเพาะเลี้ยงกบทรงจระ

๒. องค์ความรู้

กบ (*Rana rugulosa*) เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ลำตัวค่อนข้างกลมมี มีขา 2 คู่ คู่หน้าสั้น คู่หลังยาว หัวมีส่วนกว้างมากกว่าความยาว จะงอยปากสั้นๆ จมูกตั้งอยู่บริเวณโค้งตอนปลายของจะงอยปาก นัยน์ตาโต และมีหนังตาปิดเปิดได้ ปากกว้างมีฟันเป็นแผ่นๆอยู่บนกระดูกเพดาน ตัวผู้มีถุงเสียงอยู่ใต้คางและมีขนาดเล็กกว่าตัวเมีย ขาคู่หน้าสั้นมีนิ้ว 4 นิ้ว ปลายนิ้วเป็นตุ่มกลม ขาคู่หลังยาวมี 5 นิ้ว ระหว่างนิ้วมีหนังเป็นพังผืด สีของลำตัวด้านหลังเป็นสีเขียวปนน้ำตาลมีจุดสีดำกระจายเป็นประอยู่ทั่วลำตัว กบที่เหมาะสมที่จะนำมาเพาะเลี้ยงนิยมเลี้ยงกบนา เนื่องจากเลี้ยงง่าย โตเร็ว และนิยมบริโภค ถ้าเลี้ยงอย่างถูกต้องตามวิธีการจะใช้เวลาเพียง 4 – 5 เดือน จะได้กบขนาด 4 – 5 ตัว / กิโลกรัม โดยมีอัตราการแลกเปลี่ยนอาหาร (FCR) 3.4 กิโลกรัม ต่อเนื้อกบ 1 กิโลกรัม

การเพาะพันธุ์กบ

การเตรียมพ่อ-แม่พันธุ์ สามารถทำได้ โดยการรวบรวมจากธรรมชาติหรือหาซื้อจากแหล่งเพาะเลี้ยงกบที่เชื่อถือได้ และพ่อ - แม่พันธุ์ที่เลี้ยงไว้เพาะพันธุ์เอง ทำการคัดเลือกพ่อ-แม่พันธุ์ที่พร้อมและสมบูรณ์เพศควรมีอายุตั้งแต่ 1-2 ปี กบเพศผู้มีความสมบูรณ์ไม่พิการและไม่มีแผล มีขนาดเล็กกว่ากบเพศเมีย มีกล่องเสียงอยู่ใต้คางทั้ง 2 ข้างและมีสีเหลืองอ่อนๆที่ได้ขาดเด่นชัดกว่าเพศเมีย เมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์จะส่งเสียงเสียงดังและกล่องใต้คางจะพองโปน เมื่อใช้นิ้วสอดที่ใต้ท้องมันจะใช้เท้าหน้ากดรัดนิ้วไว้แน่น ในกบเพศเมียที่มีไข่ส่วนท้องจะขยายใหญ่ และมีปมสากข้างลำตัวทั้ง 2 ข้าง เมื่อเราใช้

นิ้วสัมผัสจะรู้สึกได้ และแม่พันธุ์ตัวที่พร้อมมากจะมีปฏิกิริยาตอบสนองมาก แต่เมื่อไข่หมดท้องปฏิกิริยาจะหายไป ฤดูผสมพันธุ์กับในช่วงฤดูฝน ประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นไป

การผสมพันธุ์

ปล่อยพ่อ-แม่พันธุ์ลงไปในบ่อผสมพันธุ์ โดยใช้อัตราส่วนตัวผู้ต่อตัวเมีย จำนวน 1:1 ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ระดับน้ำลึกประมาณ 5-7 เซนติเมตร และจะต้องทำการปล่อยให้กบผสมกันในตอนเย็น กบจะจับคู่ผสมพันธุ์และจะปล่อยไข่ตอนเช้า มีด หลังจากปล่อยไข่แล้วต้องทำการจับย้ายพ่อ-แม่พันธุ์ออกจากบ่อผสมพันธุ์ และเพิ่มระดับน้ำในการฟักประมาณ 7-10 เซนติเมตร ไข่จะฟักเป็นตัวภายใน 24 ชั่วโมง

การอนุบาลลูกกบ

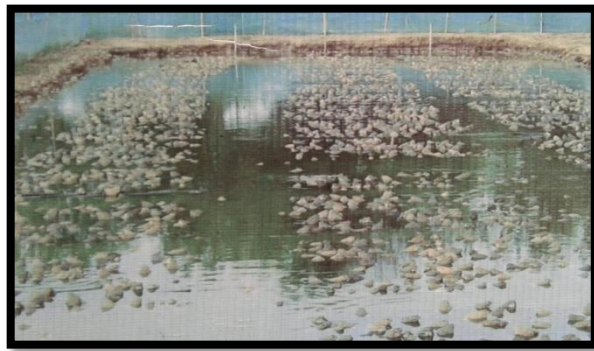
เมื่อไข่กบฟักออกเป็นตัวแล้วช่วงระยะ 2 วันแรกยังไม่ต้องให้อาหารเพราะยังใช้ไข่แดง(Yolk sac) ที่ติดมาเลี้ยงตัวเองอยู่ หลังจากนั้นจึงเริ่มให้อาหาร เช่น ไรแดง ไข่ตุ๋น ปลาป่น รำละเอียด และอาหารเม็ด ตามลำดับ

ชนิดและอัตราการให้อาหาร

ชนิดอาหาร	อายุ (วัน)	อัตราที่ให้ (%ของน้ำหนักตัว)	จำนวนมื้อ/วัน
ไรแดง อาหารลูกกบวัยอ่อน	3-7	20 %	5
รำอ่อน ปลาป่น	7-21	10-15 %	5
อาหารเม็ด ลูกกบวัยอ่อน	21-30	5-10 %	4
อาหารเม็ด	30-120	4-5 %	2

ลูกกบ สามารถอนุบาลได้ในบ่อซีเมนต์และในบ่อดิน หลังจากลูกกบอายุได้ 7-10 วันทำการย้ายลงบ่อใหม่และเพิ่มระดับน้ำขึ้นเรื่อยๆจนอยู่ที่ระดับความลึก 30 เซนติเมตร การเปลี่ยนถ่ายน้ำจะทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำทุกวันๆละประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ วิธีนี้จะใช้เฉพาะการอนุบาลในบ่อซีเมนต์ ส่วนในบ่อดินจะใช้วิธีการเพิ่มระดับน้ำขึ้นทุกๆ 3 - 5 วัน เมื่อลูกออดเริ่มเข้าระยะที่ขาหนาเริ่มงอกต้องลดระดับน้ำในบ่อลงมาอยู่ที่ระดับความลึกประมาณ 5 -10 เซนติเมตร ส่วนในบ่อดินจะต้องทำคอกกั้นล้อมรอบกันลูกกบหนี หรือรวบรวมขึ้นมาอนุบาลต่อในบ่อซีเมนต์ และจะต้องใส่วัสดุที่ใช้สำหรับเกาะอาศัยลงในบ่อ เช่น ทางมะพร้าว ผักบุ้ง แพนโฟม เป็นต้น ระยะนี้(ลูกฮวก)เกษตรกรสามารถจำหน่ายได้และมีราคาแพง

การเลี้ยงกบ

การเลี้ยงกบสามารถเลี้ยงได้หลายรูปแบบ เช่น การเลี้ยงกบในบ่อดิน การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ การเลี้ยงกบในคอก การเลี้ยงกบในกระชัง การเลี้ยงกบในยางรถยนต์(การเลี้ยงกบคอนโด)

การเลี้ยงกบในส่วนพื้นที่ได้น้ำยังใช้เป็นี่เลี้ยงปลาจุก หรือปลาหมอไทยได้อีก โดยปล่อยปลาจุกหรือปลาหมอไทยลงเลี้ยงร่วมกับกบในอัตรา กบ 100 ตัว ต่อปลาจุกหรือปลาหมอไทย 20 ตัว ซึ่งเป็นผลดีเมื่อเปรียบเทียบได้ชัด คือ ปลาจะช่วยให้ความสะอาดภายในบ่อ โดยเก็บเศษอาหารและมูลกบกิน ทำให้น้ำในบ่อสะอาดและอยู่ได้นานกว่าบ่อที่ไม่ได้ปล่อยปลา เป็นการทุ่นแรงงานแล้วยังทำให้ผู้เลี้ยงมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้น้ำที่เปลี่ยนถ่ายออกจากบ่อเลี้ยงกบยังสามารถนำมาใช้ในการรดต้นไม้และพืชผักสวนครัวได้อีกด้วย เป็นการใช้ประโยชน์จากน้ำที่ประหยัดและคุ้มค่า

ต้นทุนการเพาะพันธุ์กบเพื่อผลิตลูกอ๊อด

ต้นทุน	จำนวน	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
พ่อแม่พันธุ์	4,000 ตัว	45,000	
อาหารลูกอ๊อด	4,000 กิโลกรัม	96,000	.
ยาและวิตามิน		10,000	ต่อปี
ต้นทุนบ่ออนุบาล ลูกอ๊อด(ต่อปี)		10,000	บ่อดินขนาด 40 ตรม 10 บ่อ
ต้นทุนบ่อพ่อแม่ พันธุ์(ต่อปี)		10,000	บ่อดินขนาด 10 ตรม 10 บ่อ
รวมต้นทุน		161,000	ไม่รวมค่าแรง
รายได้	2,000,000 ตัว	600,000	500 ต่อตัวกิโลกรัม
กำไร		439,000	ต่อปี

ต้นทุนการเลี้ยงกบนา ปัจจุบันการเลี้ยงกบนาก็ยังเป็นที่สนใจของคนทั่วไปเนื่องจากกบนาเป็นสัตว์เลี้ยงง่าย ใช้น้ำน้อย และใช้พื้นที่การเลี้ยงไม่มาก สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดินและบ่อซีเมนต์ขนาดเล็ก ประมาณ 6-12 ตารางเมตร ซึ่งสามารถเลี้ยงกบได้ประมาณ 400-800 ตัว/บ่อ ใช้เวลาในการเลี้ยง 3-4 เดือน ใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปจะได้กบประมาณ 200-250 กรัม/ตัว ซึ่งเป็นขนาดที่สามารถจับขายได้ ต้นทุนปัจจุบันจะอยู่ที่ประมาณ 45-55 บาทต่อ

ต้นทุนในการเลี้ยงกบเนื้อ

ต้นทุน	จำนวน	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
ค่าพันธุ์กบ	80,000 ตัว	80,000	ตัวละ 1 บาท
อาหาร	19,200 กิโลกรัม	576,000	กิโลกรัมละ 30 บาท
ยาและวิตามิน		10,000	ต่อปี
ต้นทุนบ่อ(ต่อปี)		10,000	บ่อซีเมนต์ขนาด 40 ตรม 10 บ่อ
รวมต้นทุน		676,000	ไม่รวมค่าแรง
รายได้	12,800 กก.	1,024,000	ราคา 80 บาท / กก.
กำไร		348,000	ต่อปี

แนวโน้มการเลี้ยงกบในอนาคต กบเป็นสัตว์เศรษฐกิจชนิดหนึ่งซึ่งตลาดนิยมบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น สเปน ฮังการี สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เยอรมัน สหรัฐอเมริกา ฯลฯ สำหรับผู้เลี้ยงกบหากหลีกเลี่ยงช่วงที่มีการจับกบในแหล่งน้ำธรรมชาติจะช่วยลดปัญหาด้านราคาตกต่ำหรือมีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป ก็จะส่งผลให้การเพาะเลี้ยงกบมีแนวโน้มสดใสยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยและเลี้ยงตัวตามธรรมชาติของกบลดลง ดังนั้นแนวโน้มการเลี้ยงกบในอนาคต จึงนับได้ว่ามีคู่แข่งที่แจ่มใส ไม่มีปัญหาด้านการจำหน่ายและราคาก็ดีมีผลคุ้มค่าต่อการลงทุน ลงแรง สามารถส่งเป็นสินค้าออกช่วยการขาดดุลให้แก่ประเทศไทยอีกทางหนึ่งด้วย

๓. เกษตรกรตัวอย่าง จำนวน ๒ ราย

๓.๑ นางบังอร ไชยเสนา บ้านน้อยจอมศรี ต. ฮางโฮง อ.เมือง จ. สกลนคร

๓.๒ นางจันทร์สุดา แสนพงษ์ หมู่ที่ ๑๐ ต. บึงทวาย อ. เต่างอย จ. สกลนคร